

## سنجش رضایت زناشویی بر اساس تاب‌آوری و تمایز‌یافتگی خود

### Assessment of marital satisfaction based on resilience and self-differentiation

آیدا عبادپور<sup>۱</sup>، سوسن صابر<sup>۲</sup>

#### Abstract

Aim: The marriage and marital relation satisfaction play an important role in the normal marital relationships factors which have been noted and have a great impact on marital life are resilience and self-differentiation. This study aims to predict marital satisfaction in married women based on resilience and self-differentiation. The methodology of study is descriptive correlational type, and its statistic population includes all women who referred to Sorosh, Sajad, Zaeem and Tarannom Zendegi counseling centers in the fall of 2014 in Tehran. 200 women who had inclusion criteria to refer to this center selected randomly using sampling techniques and answered to Asode, Khalili and Lavasani Marital Satisfaction Inventory (2010), Skowron & Schmitt Differentiation of Self Inventory (2003) and Connor-Davidson Resilience Scale (2003). Multiple regression is applied to analyze the data. Results: The results showed that resilience  $\beta(=0.320, P<0.05)$  and self-differentiation  $\beta(=0.092, P<0.05)$  are the predictors of  $\beta$ (marital satisfaction). Conclusion: Resilience and self-differentiation are important personal factors that can affect marital satisfaction in women. So, this may cause women to

#### چکیده

هدف: احساس رضایت از ازدواج و رابطه زناشویی نقش مهمی را در میزان کارکردهای بهنجار خانواده ایفا می‌کند. از عوامل مهمی که در سال‌های اخیر به آن توجه شده است و بر زندگی زناشویی زوجین تأثیر به‌سزایی دارد، تاب‌آوری و تمایز‌یافتگی خود است. هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس تاب‌آوری و تمایز‌یافتگی خود در زنان متأهل بود.

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش شامل تمام زنان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره سروش، سجاد، زعیم و ترنم زندگی در شهر تهران در پاییز سال 1394 بودند. با استفاده از روش نمونه‌برداری تصادفی 200 نفر از این زنان که ملاک‌های ورود به پژوهش را داشتند، انتخاب شدند و به پرسش‌نامه رضایت زناشویی آسوده، خلیلی و لواسانی (1389)، پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود

1 دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

2 استادیار دانشکده روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

involve in lower physical and mental health and explain gender differences in this domain. However, more studies are essential to validate these results.

Keywords: marital satisfaction, resilience, self-differentiation

اسکورن و اسمیت (2003) و مقیاس تاب‌آوری کانر- دیویدسون (2003) پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از روش رگرسیون

چندمتغیری تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیلی نشان داد تاب‌آوری ( $\beta=0/320, P<0/05$ ) و تمایز یافتگی خود ( $\beta=0/092, P<0/05$ ) پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی هستند.

استنتاج: تاب‌آوری و تمایز یافتگی خود از جمله عوامل فردی هستند که می‌توانند رضایت زناشویی در زنان را تحت تأثیر قرار دهند. از این رو ممکن است زنان به واسطه این متغیرها سلامت جسمانی و روانی پایین‌تری را نیز تجربه کنند و ممکن است تفاوت‌های جنسیتی در این زمینه را تبیین کنند؛ اگرچه پژوهش‌های بیشتری در این زمینه لازم است.

کلید واژه‌ها: تاب‌آوری، تمایز یافتگی خود، رضایت زناشویی

#### مقدمه

اصطلاح کیفیت زناشویی ۱ اصطلاحی عمومی و کلی است که سه مفهوم 1. رضایت زناشویی؛ 2. شادکامی زناشویی ۲ و 3. سازگاری زناشویی را در برمی‌گیرد (حمیدی، منشی و دوکانه‌ای فردی، 2013). احساس رضایت از ازدواج و رابطه زناشویی نقش مهمی را در میزان کارکردهای بهنجار خانواده ایفا می‌کند. با وجود چالش‌هایی که بر سر معنا و سنجش رضایت زناشویی وجود دارد، اصطلاح رضایت زناشویی با اصطلاحات دیگر، نظیر سازگاری، شادمانی و به عنوان شاخصی برای بررسی کیفیت

- 
- 1 . Marital quality
  - 2 . marital happiness
  - 3 . Hamidi, Manshaee, & Dokanheei fard

زندگی زناشویی به طور جایگزین به کار رفته است (سیف الدینی، 2012). خانواده مهم ترین واحد جامعه است. ازدواج به این دلیل که ساختار اولیه را برای ایجاد رابطه خانوادگی و پرورش نسل آینده فراهم می کند، مهم ترین و اساسی ترین رابطه انسانی توصیف شده است. شواهد نشان می دهند بیش از 90 درصد از جمعیت جهان دست کم یک بار ازدواج می کنند. در حالی که ازدواج رابطه ای بسیار مطلوب به نظر می رسد، آمارها نشان می دهد که رضایت زناشویی امری نیست که به راحتی قابل دستیابی باشد. بنابراین میزان رضایت زناشویی از عوامل مهمی است که به طور کلی خانواده را تحت تأثیر قرار می دهد (جوانمرد و محمدی قره قزولو، 2013). دستیابی به جامعه امن به خانواده سالم نیاز دارد و خانواده سالم را در صورتی می توان به دست آورد که اعضای آن از سلامت روانی برخوردار باشند و ارتباط مطلوبی با یکدیگر برقرار کنند. بنابراین، اگر اعضای خانواده و روابط آن ها سالم و استوار باشد، اثرات مثبتی بر جامعه خواهد داشت. مهم ترین مسئله در ازدواج و تشکیل خانواده، آرامش است که توسط افراد به دست می آید (شاکر، حشمتی و پور رحیمی، 2010). رضایت زناشویی از عوامل مؤثر در تداوم زندگی موفق، سالم و شاد محسوب می شود. همچنین با توجه به اهمیت کارکرد متعادل خانواده و جلوگیری از متلاشی شدن آن، شناخت عوامل مرتبط با رضایت زناشویی که پایه استحکام بخش زندگی خانوادگی است، ضروری به نظر می رسد. رضایت زناشویی فرایندی است که در طول زندگی زوجین به وجود می آید؛ زیرا لازمه آن انطباق سلیقه ها، شناخت ویژگی های شخصیتی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل گیری الگوهای مرادده ای است. زوجینی که از نوع و سطح روابطشان راضی اند، توافق زیادی با یکدیگر دارند و زمان و مسائل مالی خودشان را به خوبی برنامه ریزی می کنند (آسفیچی تیموری، لواسانی، بخشایش، 2013). مطلوبیت زندگی، رضایت از زندگی و کیفیت و درجه سازگاری زناشویی 4 تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که ارزیابی آن بخشی از ادبیات مشاوره ازدواج و خانواده را تشکیل می دهد (شاکر و همکاران، 2010). برخی پژوهش ها نشان می دهند که رضایت از زندگی زناشویی پیامدهایی برای سلامت افراد دارد و افراد متأهل نسبت به افراد مجرد سلامت جسمانی و روانی بیشتری دارند. همین طور برخی از شواهد نشان داده است در این زمینه تفاوت های جنسیتی نمایان است و مردان سلامت بیشتری را نسبت به زنان تجربه می کنند (چانگک و کیم، 2015). از این رو بررسی عوامل تأثیرگذار بر رضایت از زندگی زناشویی که احتمال دارد به پیامدهای منفی سلامت روان در زنان منجر شود، مهم است.

- 1 . marital satisfaction
- 2 . Javanmard & Mohammadi Garegozlo
- 3 . Shaker, Heshmati, & Poor Rahimi
- 4 . marital adjustment
- 5 . Chung & Kim

از عوامل مهمی که در سال‌های اخیر به آن توجه شده است و بر رضایت زناشویی تأثیر دارد، تجارب اولیه فرد با والدین یا نوع رابطه هیجانی فرد با والدین خود در دوران کودکی است. برخی از پژوهش‌ها تلاش کرده‌اند به این سؤال پاسخ دهند که چگونه تجارب اولیه فرد در دوران کودکی می‌تواند وی را در بزرگسالی تحت تأثیر قرار دهد (بیرامی و دیگران، 2012). یکی از ویژگی‌های فردی که در اثر تجارب اولیه کودک-والد در بزرگسالی، تأثیر مهمی بر روابط بین فردی دارد، سطح تمایز یافتگی خود است. خانواده‌ها و دیگر گروه‌های اجتماعی تأثیر زیادی روی نحوه تفکر، احساس و رفتار افراد دارند. محیط و خانواده سطح تمایز یافتگی فرد را در کودکی تعیین می‌کنند. بوئن ۲ تمایز یافتگی خود را توانایی افراد در انعطاف پذیر بودن و عاقلانه عمل کردن به‌ویژه در رویارویی با اضطراب تعریف کرده است (نیکولز و شوارتز، 2005؛ ترجمه دهقانی و همکاران، 2008). تمایز یافتگی خود فرآیند پدید آمدن فردی است که مرزهای «خود» او به خوبی و روشنی تعریف شده است (جانباز فریدونی، تبریزی و نوایی‌نژاد، 2008). سطح تمایز یافتگی فرد متقابلاً بر محیط و زندگی اجتماعی و آینده فرد و از جمله روابط زناشویی وی تأثیر می‌گذارد (نیکولز و شوارتز، 2005؛ ترجمه دهقانی و همکاران، 2008). گابینز، پروسا، بارتل-هرینگک ۴ (2010) نشان دادند که بین تمایز یافتگی و رضایت زناشویی در مردان و زنان رابطه وجود دارد. در پژوهش جمالی مطلق، فتحی آشتیانی، و سلیمانی ۵ (2013) کزکاری جنسی، تمایز یافتگی خود، و سبک‌های دلبستگی به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی بودند.

تاب‌آوری نیز در بطن خانواده شکل می‌گیرد و پرورش می‌یابد. سبک‌های فرزندپروری سازگارانه والدین و تجارب کودکی، اثرات سازنده در پرورش مهارت تاب‌آوری دارد (فرهانی، احمدی و رجاتی ۶، 2015). در حالی که برخی از پژوهشگران، تاب‌آوری را پیامد یک سازه می‌بینند و آن را نداشتن مشکلات روان‌شناختی در پاسخ به رویدادهای آسیب‌زا می‌دانند، دیگران بیشتر روی فرایند تاب‌آوری تمرکز دارند که انطباق سریع با رویداد استرس‌زا را نشان می‌دهد. دیدگاه سومی نیز تاب‌آوری را به ویژگی‌های شخصیتی فرد ربط می‌دهد که به خوبی در مقابل رویدادها و فلاکت‌ها واکنش نشان می‌دهد (میسستر ۷ و همکاران، 2015). تاب‌آوری در میان شاخص‌هایی قرار دارد که به سازگاری و

- 
- 1 . differentiation of self
  - 2 . Buen
  - 3 . Nicholz & Schwartz
  - 4 . Gubbins, Perosa & Bartle-Haring
  - 5 . Jamali Motlagh, Fathi Ashtiyani & Soleimani
  - 6 . Farahani, Ahmadi & Rajati
  - 7 . Meister etal.

عملکرد بهتر فرد در شرایط موقعیتی منفی کمک می کند (فرهانی و همکاران، 2015). نف و برودی (2011) دریافتند زوجین به استفاده از منابعی مانند تاب آوری در برابر حوادث استرس زای منفی اما کنترل پذیر زندگی نیاز دارند تا به خوبی از رضایت زناشویی خود حفاظت کنند. در یک جمع بندی، با توجه به اهمیت دو ویژگی فردی تمایز یافتگی خود و تاب آوری که در دوران رشدی و در تعامل با والدین شکل می گیرند و تأثیر احتمالی آن بر رضایت زناشویی و از سویی تفاوت های جنسیتی و تجربه سلامت روان کمتر توسط زنان تحت تأثیر رضایت زناشویی، هدف پژوهش گر در این پژوهش بررسی عوامل تأثیر گذار بر رضایت زناشویی زنان و متعاقباً پاسخ به این سؤال است که آیا می توان با بررسی این دو متغیر، میزان رضایت زناشویی و در نتیجه قوام و پایداری زندگی زناشویی را پیش بینی کرد؟

#### روش پژوهش

روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی و جامعه مورد نظر در پژوهش حاضر، تمامی زنانی بودند که به مراکز مشاوره سروش، سجاد، زعیم و ترنم زندگی در پاییز 1394 مراجعه کرده بودند. از هر مرکز 50 نفر به روش تصادفی ساده و با توجه به اینکه حداقل حجم نمونه برای پژوهش های رگرسیون 200 نفر گزارش شده است (آستین و استیرگ، 2015) و پس از کسب رضایت آگاهانه (دلاور، 1390) انتخاب شدند. از جمله ملاک های دیگر ورود به پژوهش داشتن حداقل یک فرزند و زندگی مشترک حداقل به مدت 5 سال بود.

#### ابزارهای پژوهش

پرسش نامه رضایت زناشویی 3. در این پژوهش رضایت زناشویی با استفاده از فرم کوتاه پرسش نامه رضایت مندی زناشویی انریچ (1986) اندازه گیری شد. این مقیاس شامل 11 خرده مقیاس رضایت زناشویی، مسائل شخصیتی، ارتباطات، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت های اوقات فراغت، رابطه جنسی، فرزندان و فرزند پروری، خانواده و دوستان و 47 ماده است. روش نمره گذاری از نوع مقیاس لیکرت (5 درجه ای) است. این پرسشنامه برای هر یک از ماده ها پنج گزینه، (کاملاً موافقم، موافق، نه موافق و نه مخالف، مخالف، و کاملاً مخالفم) دارا است که به آن ها نمره 5 تا 1 تعلق می گیرد. برخی از

- 
- 1 . Neff & Broady
  - 2 . Austina & Steyerberg
  - 3 . Marital Satisfaction Inventory

سؤال‌ها نیز نمره‌گذاری معکوس دارند (پورمیدانی، نوری و شفتی، 2014). سلیمانیان (1994)؛ نقل از پورمیدانی و همکاران، 2014) همسانی درونی آن را 0/95 و روایی همزمان آن را نیز 0/95 محاسبه کرد.

پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود ۱:

برای ارزیابی تمایز یافتگی خود از پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود اسکورن و اسمیت ۲ (2003) استفاده شد. این ابزار شامل 45 سؤال است که چهار خرده‌مقیاس «واکنش‌پذیری عاطفی»، «جایگاه من»، «گریز عاطفی» و «آمیختگی با دیگران» را در طیف لیکرت از (1= هرگز، 2= خیلی کم، 3= کم، 4= برخی اوقات، 5= بیشتر اوقات و 6= همیشه) ارزیابی می‌کنند. به جز سؤال‌های 4-7-11-15-19-23-27-31-37-41-43 باقی سؤال‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. بیشترین نمره واقعی 276 است. نمره کمتر این پرسش‌نامه نشانه سطوح پایین‌تر تمایز یافتگی است. جهان‌بخشی و کلاسترکوشه (2012) ضریب آلفای کرونباخ 0/69 را برای کل مقیاس و 0/73، 0/64، 0/61 و 0/75 برای خرده‌مقیاس‌های واکنش‌پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی و آمیختگی عاطفی با دیگران و روایی قابل قبولی گزارش کردند.

مقیاس تاب‌آوری کانر دیویدسون ۳:

مقیاس تاب‌آوری در سال 2003 توسط کانر و دیویدسون ساخته شد. این مقیاس شامل 25 عبارت است که تاب‌آوری را در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای «همیشه نادرست = 0» تا «همیشه درست = 4» مورد پرسش قرار می‌دهد. کانر و دیویدسون (2003) ضریب آلفای کرونباخ 0/89 و همبستگی درونی بین عوامل را در دامنه‌ای از (r= 0/30) تا (r= 0/70) و ضریب بازآزمایی 0/87 را به عنوان شاخصی از همسانی درونی و همبستگی مثبت مقیاس تاب‌آوری با ابزار سخت‌رویی کوباسا ۴ (r= 0/83) و مقیاس حمایت اجتماعی شیهان ۵ (r= 0/36)، همبستگی منفی این مقیاس با مقیاس استرس ادراک شده ۶ (r= -0/76) و مقیاس آسیب‌پذیری نسبت به استرس شیهان ۷ (r= -0/32)، را شاخصی از روایی

- 1 . Differentiation of Self Inventory
- 2 . Skowron & Schmitt
- 3 . Connor-Davidson Resilience Scale
- 4 . Kobasa hardiness measure
- 5 . Sheehan Social Support Scale
- 6 . Perceived Stress Scale
- 7 . Sheehan Stress Vulnerability Scale

همگرایی این ابزار گزارش کردند. در ایران بشارت (2007) ضریب آلفای کرونباخ 0/86 و روایی سازه مورد تأییدی را برای این ابزار گزارش کرده است.

#### روش اجرا

پس از کسب رضایت آگاهانه و با در نظر گرفتن معیارهای ورود به پژوهش، پرسش‌نامه‌های رضایت زناشویی انریچ، تمایز یافتگی خود اسکورون و تاب‌آوری کانر و دیویدسون به زنان ارائه می‌شد و شرکت‌کننده‌ها در همان مکان پرسش‌نامه‌ها را تکمیل می‌کردند. در این بررسی ضمن ارائه دستورالعمل تکمیل پرسش‌نامه به شرکت‌کننده مواردی به شرح زیر به اطلاع آنان رسید: 1- هدف از اجرای پژوهش، 2- زمان اختصاص یافته برای تکمیل پرسش‌نامه و 3- لزوم پاسخ‌دادن به همه سؤال‌های پرسش‌نامه. در این پژوهش اصول اخلاقی پژوهش شامل رازداری و حفظ حریم خصوصی نیز رعایت شد.

#### یافته‌های پژوهش

زنان شرکت‌کننده در پژوهش در سه گروه رده بندی شدند؛ افراد بین 20 تا 29 سال (12/5 درصد)، افراد بین 30 تا 39 سال (72/5 درصد) و افراد بیش از 40 سال (15 درصد). در این پژوهش 17 نفر از زنان (8/5 درصد) زیر دیپلم، 134 نفر (67 درصد) دیپلم و فوق دیپلم، 43 نفر (21/5 درصد) لیسانس و 6 نفر (3 درصد) فوق لیسانس و بالاتر بودند. 142 نفر خانه‌دار (71 درصد) و 58 نفر (29 درصد) شاغل بودند.

#### جدول 1. اطلاعات آماری متغیرهای پژوهش

| میانگین | انحراف معیار | ضریب چولگی | ضریب کشیدگی |               |
|---------|--------------|------------|-------------|---------------|
| 138/405 | 14/612       | 0/295      | 0/855       | رضایت زناشویی |
| 84/475  | 14/819       | -0/149     | -0/268      | تاب‌آوری      |
| 154/520 | 24/246       | 0/089      | 0/166       | تمایز یافتگی  |

جدول (2) نشان می‌دهد توزیع داده‌های متغیرهای رضایت زناشویی، تاب‌آوری و تمایز یافتگی خود، نرمال است. در این پژوهش برای ارزیابی فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیونی استفاده شده است لذا قبل از ارزیابی فرضیه، بررسی نرمال بودن متغیر وابسته ضروری است. در حقیقت مدل‌های رگرسیونی در صورتی دارای اعتبار هستند که باقی مانده‌های مدل (خطاهای مدل رگرسیونی) دارای توزیع نرمال با

میانگین صفر و واریانس ثابت باشد که این موضوع به شدت تحت تأثیر توزیع متغیر وابسته است. برای اجرای مدل رگرسیونی چندمتغیره، ابتدا مشاهدات دور افتاده (داده‌های پرت) با کمک نمودارهای جعبه‌ای، شناسایی و سپس اثر نامطلوب آنها از مدل‌های رگرسیونی از بین برده می‌شود و سپس به بررسی توزیع آنها پرداخته می‌شود.

استفاده از نمودار جعبه‌ای نشان داد، پاسخ پنج نفر از آزمودنی‌ها کمی متفاوت با سایر افراد بوده است، بنابراین لازم است با کمک آزمون کولموگروف-اسمیرنف فرض آماری نرمال بودن اطلاعات جمع‌آوری شده در خصوص متغیر مذکور بررسی شود. نتایج بررسی نشان داد که قدر مطلق آماره آزمون کولموگروف-اسمیرنف کمتر از آماره متناظر در جدول نرمال استاندارد بود و با عنایت به بیشتر بودن سطح معنی‌داری از 0/05 نتیجه گرفته شد که با اطمینان 0/95 شاخص رضایت زناشویی دارای توزیع نرمال است. با پذیرش نرمال بودن توزیع مشاهدات در متغیر وابسته مدل پژوهش نیازی به حذف پرسشنامه‌های دارای پاسخ‌های متفاوت، نیست و اطلاعات می‌توانند در بخش بعدی برای بررسی فرضیه-ها استفاده شوند.

جدول (2). اطلاعات آماری متغیرهای پژوهش

| متغیرها      | نماد         | ضرایب  | خطای      | ضرایب         | آماره t       | سطح معنی‌داری |
|--------------|--------------|--------|-----------|---------------|---------------|---------------|
|              | ضریب         |        | استاندارد | استاندارد شده |               |               |
| ضریب ثابت    | $\beta_0$    | 97/079 | 8/093     |               | 11/995        | 0/000         |
| تاب‌آوری     | $\beta_1$    | 0/320  | 0/065     | 0/325         | 4/889         | 0/000         |
| تمایز یافتگی | $\beta_2$    | 0/092  | 0/040     | 0/154         | 2/313         | 0/022         |
| نتایج کلی    | ضریب همبستگی |        | 0/367     |               | آماره F       | 15/377        |
| مدل          | ضریب تعیین   |        | 0/135     |               | سطح معنی‌داری | 0/000         |

نتایج جدول (2) نشان می‌دهد که آماره فیشر بیشتر از آماره متناظر در جدول فیشر است لذا مدل برازش داده شده معنی‌داری بوده و از کارایی قابل قبول برخوردار است. ضریب تعیین در مدل مذکور نشان می‌دهد که 13/5 درصد تغییرات رضایت زناشویی بر اثر تغییرات متغیرهای تاب‌آوری و تمایز یافتگی است. ضریب رگرسیونی متناظر با شاخص تاب‌آوری ( $\beta=0/320$ ) به دست آمد و با عنایت به اینکه سطح معنی‌داری متناظر با آن کمتر از 0/05 است، این گونه استنباط می‌شود که با افزایش تاب‌آوری، رضایت زناشویی نیز افزایش خواهد یافت. ضریب رگرسیونی متناظر با شاخص تمایز یافتگی



خود ( $\beta=0/092$ ) به دست آمد و با عنایت به اینکه سطح معنی داری متناظر با آن 0/022 است و همین-طور معنی داری آماره فیشر با اطمینان 0/95 نتیجه می گیریم که تاب آوری و تمایز یافتگی خود پیش بینی کننده رضایت زناشویی هستند. البته در صورتی می توان به نتایج به دست آمده اعتماد کرد که باقیمانده ها مستقل از یکدیگر و دارای توزیع نرمال با میانگین صفر و واریانس ثابت باشد. لذا برای بررسی مناسبت مدل پذیره های زیربنایی زیر را باید برای باقی مانده های هر دو مدل رگرسیونی مورد ارزیابی قرار داد: (1) توزیع آنها نرمال باشد که در این پژوهش برای بررسی نرمال بودن از نمودار هیستوگرام و آزمون کولموگروف-اسمیرنف استفاده شده است؛ (2) بررسی فرض نا همبسته بودن باقیمانده ها و (3) بررسی فرض ثابت بودن واریانس مانده ها.

برای بررسی نرمال بودن مانده ها با کمک آزمون کولموگروف-اسمیرنف، چون مقدار این آماره در آزمون فرضیه اول 0/902 و سطح معنی داری متناظر با آن 0/517 و از 0/05 بیشتر است، نتیجه گرفته می شود که با اطمینان 95٪ مانده ها دارای توزیع نرمال هستند. آماره دورین-واتسون، برای مدل رگرسیونی 1-4، 2/018 و نزدیک به 2 بود، بنابراین فرض استقلال مانده ها نیز قابل قبول است. البته از نمودار مانده ها در مقابل ترتیب مشاهدات نیز می توان استفاده کرد. در بررسی مناسبت مدل چون نمودار باقی مانده ها در مقابل مقادیر برازش داده شده از الگوی خاصی پیروی نمی کند پس واریانس متغیر وابسته برای تمام مقادیر متغیر مستقل ثابت است.

#### بحث و نتیجه گیری

نتایج این پژوهش همسو با پژوهش های پیشین (گابیز و همکاران، 2010؛ نف و برودی، 2011؛ آریا منش، فلاحی، زارعی و حقیقی 1 (2012)؛ بلیاد و همکاران 2، 2014؛ جمالی مطلق و همکاران، 2013؛ زارعی، صادقی فر و غیائی 3، 2014؛ میکاییلی، گنجی و طالبی جویباری، 2012) نشان داد ویژگی های فردی تمایز یافتگی خود و تاب آوری، پیش بینی کننده رضایت زناشویی در زنان هستند.

در تبیین این یافته ها می توان گفت عوامل مختلفی در رضایت زناشویی سهم دارند. نتایج پژوهش های متعدد نشان داده اند که عوامل مربوط به موضوعات رشدی درون فردی مشتمل بر ویژگی های شخصیتی، بازخوردها، باورها، ارزش ها و انتظارات و هم عوامل مربوط به موضوعات رشدی بین فردی شامل عشق، صمیمیت، تعهد، عواطف و رابطه جنسی، الگوهای ارتباطی، میزان قبول مسئولیت طرفین، میزان تناسب

- 1 . Aryamanesh, Fallahchai, Zarei & Haghghi
- 2 . Belyad, Nahidpoor, Azadi & Yadegari
- 3 . Zarei, Sadeghifar & Ghiasi

نیازهای زوجین با یکدیگر، موضوعات خانوادگی و اجتماعی بر میزان رضایت زناشویی مؤثرند (راضی، 2011). نتایج پژوهش بلیاد و همکاران (2014) نشان داد که میان کارکرد خانواده اصلی و مؤلفه‌های آن (صمیمیت و استقلال) با تعارضات زناشویی و تمایز خود رابطه معنی‌داری وجود دارد و کارکرد سالم خانواده اصلی همسران با کاهش تعارضات زناشویی و افزایش تمایز خود همراه است. افراد تمایز نیافته در برابر رفتار دیگران واکنش عاطفی نشان می‌دهند، بخش عمده انرژی‌شان را صرف تجربه، بیان و تشدید عواطف‌شان می‌کنند. در مقابل، افراد تمایز یافته ممکن است عواطف شدیدی را تجربه کنند، اما توسط این عواطف تحلیل نمی‌روند و واکنش این دسته از افراد کنترل شده است؛ زمانی که تجربه‌های درونی یا تعاملات بین فردی بسیار تنش‌زا باشد، افراد تمایز نیافته از دیگران فاصله عاطفی می‌گیرند؛ در حالی که افراد تمایز یافته ضرورتی احساس نمی‌کنند که از لحاظ عاطفی از دیگران جدا شوند. این گونه افراد از هویتی محکم برخوردارند؛ افراد تمایز نیافته روی هم رفته در روابط صمیمانه با دیگران مستحیل می‌شوند؛ در حالی که افرادی که به خوبی تمایز یافته‌اند قادرند خود تعریف شده‌شان را حفظ کنند؛ تمایز در توانایی ابراز خود «موضع من» نمود می‌یابد. افراد تمایز نیافته از نظر عاطفی به دیگران وابسته‌اند، به دشواری می‌توانند برای خودشان فکر، احساس و عمل کنند؛ اما افراد تمایز یافته ذاتاً خود رهبرند، افکار و احساسات خاص خودشان را دارند، و اجباری در وفق دادن خود با انتظارات دیگران ندارند (توایسون و فریدلندر، 2000؛ اسکورن، 2000). از سوی، تاب‌آوری به فرایندی پویا شامل سازگاری مثبت در سختی‌های قابل ملاحظه اشاره دارد (سیس و ساوی، 2010). به عبارت دیگر، تاب‌آوری به ویژگی شخصیتی اشاره دارد که منعکس‌کننده کاردانی شخص به طور کلی و انعطاف‌پذیری عملکرد در پاسخ به شرایط محیطی مختلف است. این سازه اغلب در رابطه نزدیک با خودتنظیمی در نظر گرفته می‌شود و نشان‌دهنده توانایی انعطاف‌پذیر فرد در تنظیم سطوح کنترل در شرایط متفاوت و از این رو، مقابله مؤثر و کارآمد در برخورد با عوامل فشارزا و چالش‌ها است (میلیونی، 3 و همکاران، 2015). تاب‌آوری مفهومی چند بعدی است که به معنای مقابله مؤثر با عوامل فشارزا به کار می‌رود و منابع مقابله‌ای انسان مانند خودپنداره، خوش‌بینی، راهبردهای مقابله‌ای و روابط اجتماعی مطلوب را در برمی‌گیرد (اسکوآرز و وارنر، 4، 2013). بنابراین هر یک از این ویژگی‌ها ممکن است به رضایت زناشویی بالا یا پایین، منجر شوند.

- 
- 1 . Tuason & Friedlander
  - 2 . Siyez & Savi
  - 3 . Milioni
  - 4 . Schwarzer & Warner

---

در یک جمع‌بندی می‌توان گفت تمایز یافتگی خود و تاب‌آوری از جمله ویژگی‌های فردی و شخصیتی هستند که بر رضایت زناشویی در زنان تأثیر دارند. هر پژوهشی در بطن خود محدودیت‌هایی دارد. ممکن است زنان با رضایت زناشویی پایین به واسطه این متغیرها سلامت روان کمتری تجربه کنند. البته پژوهش‌های بیشتری در این زمینه نیاز است. در این پژوهش امکان بررسی و مقایسه متغیرهای مذکور در مردان نبود، از این رو پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به این مسأله بپردازند.

#### منابع

- آسفیچی تیموری، علی، لواسانی غلامعلی، مسعود، و بخشایش، علیرضا (1381). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و تمایز یافتگی خود. فصلنامه خانواده‌پژوهی، 8(32)، 64-77.
- آسوده، حسین، خلیلی، شیوا، و لواسانی، مسعود (1389). پرسشنامه زوجی انریچ. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- بشارت، محمدعلی (1386). ویژگی‌های روان‌سنجی فرم فارسی مقیاس تاب‌آوری. گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران.
- جانبازفریدونی، کبری، تبریزی، مصطفی، و نوایی نژاد، شکوه (1387). اثربخشی زوج‌درمانی کوتاه‌مدت خودنظم‌بخشی بر افزایش رضایت زناشویی مراجعان درمانگاه فرهنگیان شهرستان بابلسر. فصلنامه خانواده‌پژوهی، 4(15)، 213-229.
- جهانبخشی، زهرا، و کلاترکوشه، سیدمحمد (1391). رابطه ابعاد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تمایز یافتگی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، 2(2)، 234-254.
- راضی، اکبر (1390). بررسی اثربخشی مشاوره گروهی وجودی بر منبع کنترل و خیانت زناشویی زنان متأهل 20 - 45 ساله. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- سیف‌الدینی، زهرا (1391). بررسی رابطه تمایز یافتگی و کیفیت روابط زناشویی در کارمندان متأهل دانشگاه‌های شهر یزد. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی.

میکاییلی، نیلوفر، گنجی، مسعود، و طالبی جویباری، مسعود (1391). مقایسه تاب‌آوری، رضایت  
زناشویی و سلامت‌روان در والدین با کودکان دارای ناتوانی یادگیری و عادی. ناتوانی‌های یادگیری،  
2(1)، 120-137.

نیکولز، مایکل، پی و شوارتز، ریچارد، سی (1387). خانواده درمانی "مفاهیم و روش‌ها". ترجمه محسن  
دهقانی و همکاران. تهران: دانژه. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، بی. تا).

## References

- Meister, R. E., Weber, T., Princip, M., Schnyder, U., Barth, J., Znoj, H., Schmid, J. P., & von Känel, R. (2015). Resilience as a correlate of acute stress disorder symptoms in patients with acute myocardial infarction. *Open heart*, 2(1), e000261.
- Milioni, M., Alessandri, G., Eisenberg, N., Castellani, V., Zuffianò, A., Vecchione, M., & Caprara, G. V. (2015). Reciprocal Relations Between Emotional Self-Efficacy Beliefs and Ego-Resiliency Across Time. *Journal of personality*, 83(5), 552-63.
- Neff, L. A., & Broady, E. F. (2011). Stress resilience in early marriage: can practice make perfect? *Journal of personality and social psychology*, 101(5), 1050-67.
- Schwarzer, R., & Warner, L. M. (2013). Perceived Self-Efficacy and its Relationship to Resilience. In S. Prince-Embury and D. H. Saklofske (eds.), *Resilience in Children, Adolescents, and Adults*. New York.
- Siyez, D. M., & Savi, F. (2010). Empathy and self-efficacy, and resiliency: an exploratory study of counseling students in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 459-463.
- Skowron, E. A. (2000). The Role of Differentiation of Self in Marital Adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 2, 229-237.
- Skowron, E. A., & Schmitt, T. A. (2003). Assessing interpersonal fusion: Reliability and validity of a new DSI fusion with others subscales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 29, 209-222.
- Tuason, M. T., & Friedlander, M. I. (2000). Do parent s differentiation levels predict those of their adult children? And other tests of Bowen theory in a Philippine sample. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 27-35.